

THE OPINION OF PRE-SERVICE TEACHERS TOWARDS PREPARATING AND USING OF MATERIALS

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MATERYAL HAZIRLAMA VE KULLANMAYA
YÖNELİK GÖRÜŞLERİ¹

Özge ÖZER²
Nihal TUNCA³

Abstract

Instructional materials have greater effects which make learning easier and permanent on students regardless of the educational institution types. Therefore, Instructional Technologies and Material Design (ITMD) course is one of the core courses in the curriculum of teacher training which aim to enable the student teachers the necessary skills and knowledge concerning material using and developing. It is expected from the student teachers that they should be motivated to use materials in their classes when they become teachers. Evaluation of this application, which is executed in ITMD which enables students to concentrate on the subject, concretize the abstract concept, and receive knowledge in a formulated way, is most important to increase the efficiency of the course. In this respect, it is aimed in this research that the opinions of the student teachers toward material development and use in the frame of ITMD course will be surveyed. This research is a descriptive study which is based on qualitative outputs. The participants of the research are comprised of 85 student teachers who took ITMD course in the Education Faculty of Anadolu University in the academic year of 2013-2014 spring term. The data of the research were collected by structured interviews from 85 student teachers who attend various teacher training programs of the faculty. The data collected in the research were analyzed by the use of NVivo8.0. Program with the approach of content analysis. According to the findings of the research, it was concluded that instructional material design and use is important for the student teachers in terms of drawing attention, enabling permanent and easy learning and motivating the students. When the opinions of the student teachers about the criteria they utilized while developing and using materials are examined, it was realized that they stressed on attractiveness and simplicity-comprehensibility mostly. When the opinions of student teachers about the difficulties they experienced in developing materials are examined, it is understood that they have experienced difficulties because of the substances or utensils, poor time management, the cost of material and the dimensions of the material. Examining the findings about whether the student teachers would use the materials they prepared when they become teachers, it is concluded that most of them will use their materials as those materials facilitate learning. Analyzing the findings about whether student teachers would develop and use materials in their profession, it became evident that most of them will develop and use materials as instructional materials facilitate learning, draw attention of the students, and promote the interest towards lessons.

Keywords: Teacher education, material design, instructional technologies and material design course

Özet

Öğretim materyalleri, hangi eğitim basamağında olursa olsun, sınıfta öğrencilerin daha kolay ve kalıcı öğrenmelerini sağlamada önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, materyal hazırlama ve kullanmaya ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırılmasını amaçlayan Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (ÖTMT) dersi öğretmen eğitimi programlarının temel derslerinden birisidir. Bu dersle öğretmen adaylarının materyal hazırlama yeterliliğine sahip olmaları ve öğretmen olduklarında derslerinde materyal kullanmaya istekli ve inancılı olmaları beklenmektedir. Öğrenme öğretme sürecinde, öğrencilerin dikkatini çekerek onları öğrenmeye güdülemeye, dikkatlerini canlı tutmaya, soyut kavramları somutlaştırmaya, bilginin düzenlenerek alınmasını kolaylaştırmaya olanak sağlayan ÖTMT dersinin değerlendirilmesi dersin etkililiğini arttırmak açısından önemlidir. Bu bağlamda bu araştırmada, ÖTMT dersi kapsamında yapılan öğretim uygulaması doğrultusunda öğretmen adaylarının materyal hazırlama ve kullanmaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel verilere dayalı betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın

¹ Bu çalışma, 03-05 Eylül 2014 tarihinde Chicago'da yapılan International Educational Technology Conference'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Öğr.Gr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir, Tel: 2223350580 / 3395 E-mail: ozgeo@anadolu.edu.tr

³ Dr. Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kütahya, Tel: 274265 2031 / 4573 E-mail: tuncanihal@gmail.com

katılımcılarını, 2013-2014 yılı bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde ÖTMT dersini alan 85 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, NVivo8.0. Paket Programı kullanılarak içerik analizi yaklaşımına göre analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmen adaylarının, dikkat çekmesi, kalıcı ve kolay öğrenmeyi sağlaması ve öğrenciyi öğrenmeye güdülemesi açısından öğretimde materyal hazırlamayı ve kullanmayı önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının, materyal hazırlarken ve kullanırken göz önünde bulundurdıkları ölçütlere ilişkin görüşleri incelendiğinde ise en çok "dikkat çekicilik, basitlik ve anlaşılabilirlik, ölçütlerine vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının materyal hazırlama konusunda yaşadıkları güçlüklerle ilişkin görüşleri incelendiğinde ise kullanılan malzemenin kaynaklı, zamanı iyi yönetememekten kaynaklı, materyalin maliyetinden ve boyutundan kaynaklı güçlükler yaşadıkları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının hazırladıkları öğretim materyallerini öğretmen olduklarında kullanma durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde çoğunun öğrenmeyi kolaylaştırması açısından kullanacağı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının mesleki yaşamlarında materyal hazırlama ve kullanma durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde ise çoğunun öğretim materyalinin öğrenmeyi kolaylaştırması, öğrencilerin dikkatini çekmesi ve derse olan ilgiyi artırması gibi nedenlerle materyal hazırlayacağı ve kullanacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, materyal tasarımı, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi

GİRİŞ

Etkili öğrenme ve öğretmeyi sağlamada öğretim materyallerinin önemli bir yeri vardır. Çünkü öğretim materyalleri, öğrencilerin dikkatini çekerek onları öğrenmeye güdüler, soyut kavramları somutlaştırır, zor anlaşılan kavramları basitleştirir ve şekiller yoluyla bilginin düzenlenerek alınmasını kolaylaştırır (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2004; Yanpar, Şahin ve Yıldırım, 1999). Bunların yanı sıra öğretim materyalleri, öğrenciyi öğrenme ortamında etkin kılar, öğretimi bireyselleştirir ve öğretim hizmetini geniş gruplara yayar (Koşar, Yüksel, Özkılıç, Avcı, Alyaz, ve Çiğdem, 2003). Öğretim materyalleri öğretim programının uygulanmasına yardımcı olduğu gibi, dersi eğlenceli kılarak öğrencileri derste sıkılmaktan kurtarır, öğrenme süresini kısaltır ve dersin verimini artırır (Kazu ve Yeşilyurt, 2008).

Öğrenci ve öğretmenlerin öğretim sırasında bilgiyi paylaşmalarına, bilgiye erişmelerine, soyut gösterimlerin somuta indirgenmesine, sınıf içi iletişime, güdülenmeye ve yaratıcılık gibi özelliklerin ortaya çıkarılmasına (Selvi, 2012) olanak sağlayan öğretim materyallerinin nasıl hazırlanacağı ve kullanılacağına ilişkin öğretmenler/öğretmen adayları tarafından öğrenilmesi önemli görülen bir yeterlidir. Bu nedenle bu yeterliği kazandıracak bir dersin öğretmeni yetiştirme programlarında yer alması önemli görülmektedir. Türkiye’de de, bu amaca hizmet eden Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (ÖTMT) dersi 2007 yılından bugüne kadar öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden biri olarak yer almaktadır. Bu ders ile öğretmen adaylarının materyal hazırlama yeterliğine sahip olmaları ve öğretmen olduklarında derslerinde materyal kullanmaya istekli ve hazır olmaları amaçlanmaktadır. ÖTMT dersi tüm öğretmenlik programları için zorunlu olup haftada iki saat kuramsal, iki saat de uygulamalı olarak yürütülmektedir. Bu derste öğretmen adayları, öğretimde kullanabilecekleri öğretim araçlarını tanımanın yanı sıra teknolojiyi kullanarak bir amaca yönelik olarak nasıl materyal hazırlayabileceklerini ve var olan öğretim materyallerini nasıl değerlendirebileceklerini öğrenmektedirler. Bu bağlamda, öğretmen adaylarına derste alanları ile ilgili olarak belirli amaçlara yönelik materyaller tasarlatılmakta ve sınıf ortamında öğretim uygulaması içinde hazırladıkları materyalleri kullanmaları sağlanmaktadır (YÖK, 2007; Yelken, 2009).

Bu dersin tanımı şöyle belirlenmiştir (YÖK, 2007):

Öğretim teknolojisi ile ilgili kavramlar, çeşitli öğretim teknolojilerinin özellikleri, öğretim teknolojilerinin öğretim sürecindeki yeri ve kullanımı, okulun ya da sınıfın teknoloji ihtiyaçlarının belirlenmesi, uygun teknoloji planlamasının yapılması ve yürütülmesi, öğretim teknolojileri yoluyla iki ve üç boyutlu materyaller geliştirilmesi, öğretim gereçlerinin geliştirilmesi (çalışma yaprakları, etkinlik tasarlama, tepegöz saydamları, slaytlar, görsel

medya (VCD, DVD) gereçleri, bilgisayar temelli gereçler, eğitim yazılımlarının incelenmesi, çeşitli nitelikteki öğretim gereçlerinin değerlendirilmesi, İnternet ve uzaktan eğitim, görsel tasarım ilkeleri, öğretim materyallerinin etkinlik durumuna ilişkin araştırmalar, Türkiye’de ve dünyada öğretim teknolojilerinin kullanım durumu.

Belirtilen içerik doğrultusunda öğretmen adayları gerekli bilgileri edindikten sonra öğretim materyallerini hazırlamaya başlarlar. Öğretim materyallerini hazırlamanın ilk aşaması öğretim materyalinin tasarlanmasıdır. Bu aşamada öğretmen, hazırlayacağı öğretim materyalini şekil, renk, yazı, ses, hareket, vurgu gibi özellikleri ile gözünde canlandırır, zihninde planlar (Yelken, 2009). Öğretim materyalleri seçilirken ya da hazırlanırken temel yaklaşım, materyalin öğretim programındaki amaçlara ya da kazanımlara uygunluğunun sağlanmasıdır. Buna amaç-araç ilişkisi de denilmektedir. Amaç-araç ilişkisi doğrultusunda farklı amaçlar için farklı öğretim materyalleri seçilir ve hazırlanır (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2004). Ayrıca öğretim materyalleri seçilirken öğretmen ve öğrencilerin öğretme-öğrenme yeteneklerine uygun olması ve seçilen teknolojik araçların okulda bulunması ya da temin edilebilir olması gerekmektedir (İşman, 2011). Öğretim materyallerinin hazırlanmasında bir başka önemli nokta da görsel tasarım öğelerinin belirlenmesidir. Görsel tasarım öğeleri, görsel, sözel ve çekicilik katan öğelerden oluşur. Öğretmenlerin bu öğeleri göz önüne alarak öğretim materyallerini hazırlamaları gerekmektedir. Bu öğeler düzenlenirken öğretmenlerin öğrencilerinin gelişim özelliklerini çok iyi biliyor olmaları gerekir. Öğretim materyallerinde hangi öğelerin yer alacağı belirlendikten sonra biçimsel yapının nasıl olması gerektiğine karar verilir. Bunun için de tasarımda biçimsel yapı öğelerinin kullanılması gerekir. Tasarımda biçimsel yapı öğeleri, hizalama, şekil, denge, biçimlendirme, renk düzeni ve rengin çekiciliğidir. Bunların yanı sıra tasarımda düzenleme öğeleri olan yakınlık, arka alan önalan renk zıtlıkları, uyumluluk gibi öğelerin kullanımına da yer verilir. Öğretim materyallerinin hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken bir diğer özellik de kullanılacak öğretim materyalinin öğrenciye alıştırmaya ve uygulama yapma olanağı sağlamasıdır. Ayrıca öğretim materyallerinin geliştirilebilir, güncelleştirilebilir ve dayanaklı olması gerekmektedir (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2004).

Bu araştırma kapsamında öğretim materyali hazırlama ve kullanmaya yönelik görüşleri alınacak öğretmen adaylarına verilen ÖTMT dersinin içeriği şöyle belirlenmiştir:

- Öğretim Teknolojisine İlişkin Temel Kavramlar
Teknoloji nedir? / Eğitim teknolojisi nedir? / Öğretim teknolojisi nedir?
- Öğretim Teknolojisinin Tarihsel Gelişimi
- Eğitim Ortamlarında İletişim
İletişim nedir? / İletişimin öğeleri / Öğretme-öğrenme sürecinde iletişim
- Öğretim Materyallerinin Tasarlanması, Hazırlanması ve Seçimi
Temel Materyal Hazırlama Yaklaşımları / Öğretim Materyallerini Düzenleme İlkeleri
- Eğitim Ortamlarında Kullanılacak Materyal Türleri ve Geliştirilmesine Yönelik Özellikler
Görsel / İşitsel / Görsel-İşitsel / Teknoloji Destekli Araçlar
- Eğitim Ortamlarında Geliştirilen Materyallerin Değerlendirilmesi
- Materyal Sunumları

Dersin öğrenme öğretme sürecinde ise farklı öğretmenlik alanlarından gelen öğretmen adaylarının, öncelikle İlköğretim Programında kendi alanlarına giren bir dersin öğretim programını incelemeleri ve belirli sayıda kazanım seçmeleri sağlanmıştır. Daha sonra öğretmen adayları seçtikleri kazanımlara yönelik içeriği ders kitaplarından bularak incelemişler ve öğretim için kullanabilecekleri materyallerin tasarımına geçmişlerdir. Öğretim elemanı öğretmen adaylarına materyal tasarlama aşamasında yüz yüze ve çevrimiçi danışmanlık yapmıştır. Öncelikle örnek öğretim materyalleri öğretmen adaylarıyla paylaşılmıştır. Daha sonra ders içinde ve ders dışında sosyal paylaşım sitesi Facebook üzerinden danışmanlık hizmeti verilerek öğretmen adaylarının materyal tasarımları kararlaştırılmıştır. Bundan sonra öğrenciler materyallerini hazırlama çalışmasına girişmişlerdir. Bu aşamada da öğretim elemanı ile öğretmen adayları Facebook üzerinden ve yüz yüze etkileşimde bulunmuşlar ve materyallerinin hazırlanmasını tamamlamışlardır. Materyallerin sunulması sınıf ortamında öğretim etkinliği içinde yapılmıştır. Bunun için sunum yapacak öğretmen adayı, önceden belirlemiş olduğu kazanımlara yönelik ve materyallerini de kullanacağı bir ders planı hazırlamış, rol yapma yöntemini kullanarak öğretmen rolüne girerek kısa süreli öğretim yapmıştır. Sınıftaki öteki öğretmen adaylarının da öğretim sırasında yaş grubundaki öğrenciler rolüne girmeleri istenmiştir. Her öğretmen adayının yaptığı öğretim sonunda hem öğretim materyalinin etkililiği, hem de öğretmen adayının sunumu sınıfça değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ÖTMT dersi kapsamında yapılan öğretim uygulaması doğrultusunda öğretmen adaylarının materyal hazırlama ve kullanmaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adayları öğretim için materyal hazırlamayı ve kullanmayı hangi açılardan önemli görüyorlar?
2. Öğretmen adayları materyallerini hazırlamada en çok hangi ölçütleri göz önünde bulundurmuşlardır?
3. Öğretmen adayları materyallerini hazırlarken hangi güçlüklerle karşılaşmışlardır?
4. Öğretmen adayları hazırladıkları materyalleri öğretmen olduklarında kullanılabilir nitelikte buluyorlar mı?
5. Öğretmen adayları öğretmen olduklarında materyal hazırlamayı ve kullanmayı düşünüyorlar mı?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarının materyal hazırlama ve kullanmaya yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma nitel verilere dayalı betimsel bir çalışmadır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, 2013-2014 yılı bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde ÖTMT dersini alan 85 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcılarına amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Bu yöntem, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durum seçilmesi nedeniyle araştırmacılara hız ve pratiklik kazandırma özelliğine sahiptir (Şimşek ve Yıldırım, 2008). Araştırmaya katılan katılımcıların özellikleri Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1.

Araştırmanın katılımcılarına ilişkin özellikler

Değişken	Düzyey	n	%
Cinsiyet	Kadın	72	85
	Erkek	13	15
	Toplam	85	100
Öğrenim gördüğü program	Yabancı Diller Öğretmenliği	40	47
	Okulöncesi Öğretmenliği	23	27
	Resim-İş Öğretmenliği	15	18
	Beden Eğitimi Öğretmenliği	7	8
	Toplam	85	100

Çizelge 1’de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan 85 öğretmen adayının, % 85’i kadın % 33’ü erkektir. Öğretmen adaylarının % 47’si Yabancı Diller Öğretmenliği (İngilizce, Fransızca, Almanca), % 27’si Okulöncesi Öğretmenliği, % 18’i Resim-İş Öğretmenliği ve % 8’i de Beden Eğitimi Öğretmenliği programında öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, yapılandırılmış görüşme tekniklerinden açık uçlu anket ile toplanmıştır. Veri toplama aracı, öğretmen adaylarının “öğretimde materyal hazırlama ve kullanmanın önemi”ne, “materyal hazırlamada göz önünde bulundurdıkları ölçütler”e, “materyal hazırlamada karşılaştıkları güçlükler”e, “hazırladıkları materyallerin öğretimde kullanılabilirliği”ne ve “öğretmenlikte materyal hazırlama ve kullanmaya isteklilikleri”ne ilişkin görüşlerini belirtebilecekleri açık uçlu sorulardan oluşmuştur. Öğretmen adaylarından veriler 2013-2014 yılı bahar döneminde ÖTMT dersi kapsamında 15 Mayıs – 1 Haziran 2014 tarihleri arasında e-posta yoluyla toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, NVivo8.0. Paket Programı kullanılarak içerik analiz yaklaşımına göre analiz edilmiştir. Bu süreçte öğretmen adaylarına yöneltilen her soruya ilişkin öğretmen adaylarının verdikleri yanıtlar kendi içinde kodlanmıştır. Birinci soru 144 kod, ikinci soru için 252 kod, üçüncü soru için 127 kod, dördüncü soru için 127 kod ve beşinci soruya ilişkin 175 kod yeniden okunarak benzerlik ve farklılıkları saptanmış, birbiriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilmiş kodlardan oluşan her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiği bulunmaya çalışılmış ve temalaştırılmıştır. Elde edilen temalar kavramsal olarak yeniden incelenmiş benzerlik ve farklılıkları saptanmış birbiriyle ilişkili olan temalar bir araya getirilerek ana temalar oluşturulmuştur. Temalar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Araştırmanın güvenilirlik çalışmasını yapabilmek için analizler her iki araştırmacı tarafından da ayrı ayrı yapılmıştır. Daha sonra araştırmacılar bir araya gelerek her soruya ilişkin oluşturdukları temaları, alt tema ve kodları alıntlarıyla birlikte incelemişler, tartışmalı kod ve temaları belirlemişlerdir. Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılarak araştırmanın güvenilirliği olarak kabul edilen uyum yüzdesi her bir soru için % 96, % 94, % 89, % 91, % 93 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir (Miles ve Huberman, 1994). İç geçerliğin sağlanması için de, hazırlanan araştırma raporu, bir nitel araştırma uzmanına sunulmuştur.

Uzmandan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda araştırma raporunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, öğretmen adaylarının materyal hazırlama ve kullanmaya yönelik görüşlerinin analizi sonucunda elde edilen temalar “Öğretmen Adaylarının Öğretimde Materyal Hazırlama ve Kullanmanın Önemine İlişkin Görüşleri”, “Öğretmen Adaylarının Materyal Hazırlamada ve kullanmada Göz Önünde Bulundurdukları Ölçütler”, “Öğretmen Adaylarının Materyali Hazırlarken Karşılaştıkları Güçlükler”, “Öğretmen Adaylarının Hazırladıkları Materyalleri Öğretmen Olduklarında Kullanma Durumları”, “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yaşamlarında Materyal Hazırlama ve Kullanmaya İsteklilikleri” başlıkları altında sunulmuştur.

Öğretmen Adaylarının Öğretimde Materyal Hazırlama ve Kullanmanın Önemine İlişkin Görüşleri

Öğretmen adaylarının öğretimde materyal hazırlama ve kullanmanın önemine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2.

Öğretmen Adaylarının Öğretimde Materyal Hazırlama ve Kullanmanın Önemine İlişkin Görüşleri

Temalar	f
Dikkati çekme	27
Kalıcı öğrenme	25
Güdüleme	25
Kolay öğrenme	23
Görselleştirme ve somutlaştırma	14
Derse katılımı sağlama	14
Etkili öğretim	13
Yaratıcılığı artırma	2
Her yaş grubuna hitap etmeyi sağlama	1

Çizelge 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu öğretim materyali hazırlama ve kullanmayı, dikkati çekme, kalıcı öğrenmeler sağlama, öğrencileri derse güdüleme ve öğrenmeyi kolaylaştırma açılarından önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca derse katılımı sağlama, öğretim sürecinin görsellerle desteklenerek somutlaştırılması, etkili öğretim yapılmasını sağlama özellikleri açısından da materyal hazırlama ve kullanmayı önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Bunların yanısıra materyal hazırlama ve kullanmanın yaratıcılığı artırdığını ve her yaş grubuna hitap etmeyi sağladığını belirtmişlerdir. Aşağıda öğretmen adaylarının açıklamalarına ilişkin örneklere yer verilmiştir:

Ö1: *Çocukların daha iyi ve kolay anlayabilmesi için somutlaştırılmalı, görsellerle desteklenmelidir.*

Ö8: *Materyaller öğrencilerin derse istekli gelmelerini ve dersi sevmelerini sağlar. Öğrencilerin dersi daha dikkatle ve hevesle dinlemelerini, bilgilerin kalıcı olarak hafızalarına yerleşmesini sağlar.*

Ö11: *Düz anlatım tekniği her konuda uygulanabilen bir teknik değil. Materyalle zenginleştirmek anlatımı güçlendiriyor.*

Ö83: *Materyaller öğrencinin dikkatini çekiyor ve öğrenmeyi kolaylaştırıyor. O yüzden kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum.*

Ö82: *Küçük yaş grupları dokunarak, görerek, eğlenerek öğrenmeyi sever ve kolayca etkileşim kurulabilir. Ya da öğrenciye dil konusunda materyal kullanıyorsak anadilde açıklama yapmadan materyali gördüğünde anlaması beklenir ve aynı zamanda görsel hafızayla da akılda kalıcı olur.*

Ö74: *Öğretmenin eli koludur materyal. Öğrenmeyi kolaylaştırır.*

Ö48: *Dersimizin adı Görsel Sanatlar olduğu için görsellik ön planda olmalı diye düşünüyorum. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmek ve görsel zekalarını artırmak açısından derste materyal kullanımının önemli olduğunu düşünüyorum.*

Öğretmen Adaylarının Materyal Hazırlamada ve kullanmada Göz Önünde Buldukları Ölçütler

Öğretmen adaylarının materyal hazırlamada ve kullanmada göz önünde buldukları ölçütlere ilişkin bulgular Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3.

Öğretmen Adaylarının Materyal Hazırlamada ve kullanmada Göz Önünde Buldukları Ölçütler

Temalar	f
Dikkat çekicilik	27
Basitlik – Anlaşılabilirlik	27
Dayanıklılık	25
Öğrenci düzeyine uygunluk	25
Amaca uygunluk	25
Kullanım kolaylığı	22
Boyut	18
Gerçek hayatla tutarlılık	16
Renk düzeni	16
Öğretimi destekleme	15
Öğrenciyle etkileşim sağlaması	11
Güdüleyicilik	8
Geliştirilebilirlik	5
Yazı boyutu	4
Uyumluluk	2
Biçimlendirme	1
Özet bilgiler içermesi	1
Boşluklar	1
Yaratıcılık – Özgünlük	1
Ekonomiklik	1
Güvenilir ve güncel bilgiler içermesi	1

Çizelge 3'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının materyal hazırlamada göz önünde bulundurdıkları en önemli öğretimsel tasarım ölçütleri, dikkat çekicilik ve basitlik - anlaşılabilirliktir. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu materyallerinin amaca, öğrenci düzeyine uygunluk ve dayanıklılık ölçütlerine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının önemli bir bölümü materyallerini hazırlarken boyut, gerçek hayatla tutarlılık, öğretimi destekleme, öğrenciyle etkileşim sağlaması gibi ölçütleri göz önünde bulundurdıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından yalnızca bir kişi materyalini hazırlarken yaratıcı-özgün özellikte olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Aşağıda öğretmen adaylarının açıklamalarına ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Ö22: *Renklerin canlılığı ve materyalin boyutu açısından dikkat çekici ölçütü vardı.*

Ö56: *Dikkat çekici, dayanıklı, tekrar tekrar kullanılabilir nitelikte, öğretmen kadar çocukların da rahatça kullanabileceği bir materyal hazırladık.*

Ö3: *Dayanıktıydı. Her öğrencinin kullanabilmesi için uygundu. Her öğrencinin görebilmesi için yeterli büyüklükteydi. Renk uyumuna dikkat edildi. Biçimsel öğelere önem verildi. Öğretimi destekliyordu. Gerçek hayatla tutarlıydı. Kullanımı kolaydı. Öğrencilerin anlaması kolaydı.*

Ö33: *En arkadaki öğrencinin de görebileceği boyutta hazırlamaya özen gösterdik. Kalabalık bir sınıf olabileceğini de düşünerek slayt hazırladık. Materyalimiz uzun yıllar kullanılabilir sağlamlıktaydı. Öğrencinin kendi başına da kolaylıkla kullanabileceği şekildeydi. Materyalin tamamını bir kişi kolaylıkla taşıyabilmekteydi; bu yüzden öğretmen sınıfa getirmekte zorlanmayacaktı.*

Ö4: *Hedefe uygunluk: tebrik kartı örnekleri öğrencilerin duyu ve düşüncelerini tasarımlarına aktarma hedefine oldukça uygundur...*

Ö23: *Materyalin sağlamlığına renk uyumuna ve malzemelerin boyutuna dikkat edilmiştir. Ayrıca yazıların boyutunu da dikkat edilmiştir.*

Öğretmen Adaylarının Materyali Hazırlarken Karşılaştıkları Güçlükler

Öğretmen adaylarının materyali hazırlarken karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin bulgular Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4.

Öğretmen Adaylarının Materyali Hazırlarken Karşılaştıkları Güçlükler

Temalar ve Alt Temalar	f
Kullanılan malzemeden kaynaklı güçlükler	45
Yanlış malzeme kullanma	2
Malzemeyi biçimlendirme	32
Malzemeye ulaşamama	10
Malzeme alırken plansız davranma	1
Zaman yönetiminde karşılaşılan güçlükler	22
Materyalin maliyetinden kaynaklı güçlükler	11
Materyalin dayanıklılığını sağlamada karşılaşılan güçlükler	11
Özgün materyal tasarlama sürecinde karşılaşılan güçlükler	10
Grup çalışması sırasında karşılaşılan güçlükler	6
Öğrenci düzeyine uygun materyal hazırlamada karşılaşılan güçlükler	5

Çok sayıda amaca yönelik materyal tasarlamada karşılaşılan güçlükler	4
Materyalin boyutundan kaynaklı güçlükler	2
Materyalin değerlendirilmesine ilişkin güçlükler	2
Materyal sunumunda yaşanan güçlükler	1

Çizelge 4'te görüldüğü gibi, öğretmen adayları, materyali hazırlarken karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin en çok "kullanılan malzemeden kaynaklı güçlüklerle" vurgu yapmışlardır. Öğretmen adayları kullanılan malzemeden kaynaklı yaşadıkları güçlükler arasında ise en çok malzemeyi biçimlendirme aşamasında güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, kullanacakları malzemeyi nereden alacaklarını bilmedikleri, malzeme alırken plansız davranıp tekrar malzeme almaya gittikleri ve yanlış malzeme kullanıp tekrar materyali yapmak zorunda kaldıkları için güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adayları materyali hazırlarken zamanı iyi yönetememekten kaynaklı, materyalin maliyetinden ve boyutundan kaynaklı güçlükler yaşadıklarını belirtirken, bazıları materyalin dayanıklılığını sağlamada, materyali öğrenci düzeyine uygun hazırlamada, özgün ve çok sayıda amaca yönelik materyal tasarlamada güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adayları ise grup üyelerinin isteksiz olması, ortak zaman ayarlamaması, iletişim kurmaması, grup üyelerinin arasında fikir çatışması yaşanması ve eşit görev paylaşımı yapılamaması gibi grup çalışması sırasında güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından sekizi ise materyal hazırlarken herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda öğretmen adaylarının açıklamalarına ilişkin örneklere yer verilmiştir:

Ö27: *Mukavvalar şekil verilmeyecek kadar kalındı. Mıknatıslar umduğum gibi yapışkan değillerdi ve tahtaya yapışmadılar. Vücut uzuvlarının parçaları hareketli olduğu için jelatinle kaplayamadım. Bu da materyalin uzun ömürlü olmasını engelledi.*

Ö45: *İstedığımız malzemeleri bulamamak, tasarladığımız materyalin birçok kez değişmesine sebep oldu. Bu nedenle fazlaca vakit kaybettiğimizi ve hevesimizin kırıldığını söyleyebilirim. Ek olarak kullanılan birçok malzemenin fiyatı da öğrencilerin bütçesini sarsacak cinsten.*

Ö57: *Materyali planlarken nasıl bir ürün oluşturmamız gerektiği ve oluşturacağımız materyali etkinlik esnasında nasıl kullanacağımız konusunda sıkıntılar yaşadık. Karar verme aşamasını geçtikten sonra herhangi bir zorluk yaşamadık.*

Ö83: *Örneğin materyali öğrencilerin düzeyine uygun hazırlamak bir zorluktu, bu yüzden ünite içeriğini iyi bilmek gerekiyordu. Ayrıca grup çalışması yaptığımız için de işbölümü yaparken ve planlarken biraz zorlandığımızı düşünüyorum.*

Ö75: *İlk kez materyal hazırladığım için stres yaptım. Yaptıktan sonra beğenemedim yetiştirememeye kaygısını çok fazla yaşadım. Öğretmenin beğenme puanı gibi kaygısını da taşımak bende hiç eğlenceli bir hazırlık olarak gerçekleşmedi.*

Öğretmen Adaylarının Hazırladıkları Materyalleri Öğretmen Olduklarında Kullanma Durumları

Öğretmen adaylarının ÖTMT dersi kapsamında kendilerinin hazırlamış oldukları materyalleri öğretmen olduklarında kullanma ya da kullanmama nedenlerine ilişkin bulgular Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5.

Öğretmen Adaylarının Hazırladıkları Materyalleri Öğretmen Olduklarında Kullanma Durumları

Temalar ve Alt Temalar	f
Öğretimi desteklemesi	45
Öğrenmeyi kolaylaştırması	16
Kalıcı öğrenmeyi sağlaması	10
Bilgiyi somutlaştırması	9
Derse katılımı arttırması	8
Çok sayıda duyu organına hitap etmesi	2
Dikkat çekici olması	29
Kullanımının kolay olması	15
Materyalin dayanıklı olması	8
Öğrenci düzeyine uygun olması	5
Güdülenmeyi arttırması	4
Öğretmenin güdülenmesini arttırması	3
Emek harcanmış olması	2
Materyalin öğrenciler üzerindeki etkilerini denemek istemesi	1
Güncellenebilir-geliştirilebilir olması	1
Gerçek yaşamla tutarlılık göstermesi	1

Çizelge 5'te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının çoğu, öğrenmeyi kolaylaştırması, kalıcı öğrenmeyi sağlaması, bilgiyi somutlaştırması, derse katılımı arttırması ve çok sayıda duyu organına hitap etmesi açılarından öğretimi desteklediği için ders kapsamında kendi hazırladıkları materyalleri öğretmen olduklarında kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra hazırladıkları materyalleri, öğrencilerin dikkatini derse çekmesi, kullanımının kolay olması, dayanıklı olması, öğrenci düzeyine uygun olması, öğrencinin derse güdülenmesini arttırması gibi nedenlerle kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından bazıları ise materyali hazırlarken emek harcadıkları için onları kullanabileceklerini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen adayı materyalin öğrencilerin başarısına etki etme durumunu merak ettiğinden dolayı hazırladığı materyali kullanabileceğini belirtmiştir. Başka bir öğretmen adayı da, hazırladığı materyalinin güncellenebilir ve geliştirilebilir olmasına vurgu yaparak kullanabileceğini belirtmiştir. Aşağıda öğretmen adaylarının açıklamalarına ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Ö20: Gelecekte sınıfımda hayvanları öğretmek amacıyla Türkçe etkinliği sırasında kullanabilirim. Hem materyalimin faydası olduğunu görmek bana mutluluk verecektir. Hem de çocukların bu materyali nasıl değerlendireceğini merak ediyorum.

Ö30: Kullanırım. Çocukların birçok duyusuna hitap ettiği için çocukların konuyu anlamlandırması ve öğrenerek daha kolay olur. Yaparak ve yaşayarak öğrendikleri için bilgi daha kalıcı ve bilgiyi öğrenmede daha istekli olurlar.

Ö32: Öğretmen olduğumda materyalimi kullanırım. Çünkü öğretici ve ilgi çekici, öğrencilerin yaş ve öğrenme düzeylerine uygun bir materyal. Taşınması kolay ve sınıfta uygulanabilirliği var.

Ö43: Evet. Çünkü konuyu öğrencilerime görsel olarak daha kalıcı hale getirmek için kullanmayı düşünürüm.

Ö49: Hazırladığım materyali gerçekten kullanırdım. Görsel öğelerin öğrenciler için çok yararlı olduğunu kendimden de biliyorum ve materyalin 3 boyutlu olması da ilgi çekiciliği artırıyor bence. Üzerindeki malzemelerin takılıp çıkarılabilir olması herkesin görmesine de olanak tanıyor.

Ö65: Kullanmak isterim. Başlangıç seviyesinde olan sınıflarım için ideal bir materyal olur. Kavramların akılda daha kolay kalmasında yardımcı olacaktır. Uzun ömürlü olması da ayrıca bana avantaj sağlayacaktır.

Öğretmen adaylarından bazıları (f:5) ise hazırladıkları materyalin daha da dayanıklı olmasını ve öğrencinin derse dikkatini çekmesini sağlayacak biçimde biçimsel bazı değişiklikler yaparak kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Aşağıda bu öğretmen adaylarının açıklamalarına ilişkin örneklerle yer verilmiştir:

Ö10: Evet, kullanırım fakat üzerinde birkaç değişiklik daha yaparak.....Değişiklik yapacağım noktada şu olurdu: Materyalimde hayvanları yapıştırmak için tack-it kullandım fakat bu bana sunum sırasında hem zorluk çıkardı yapıştırma konusunda hem de bir süre sonra materyale zarar verdi. Eğer onu da değiştirirsem ileride kullanabileceğim bir materyal olabilir.

Ö46: Bu ders kapsamında hazırladığım materyali öğretmen olduğumda hatalarını düzelterek kullanabilirim. .... Ama şu anki haliyle kullanmam. Çünkü çocukların ilgisini çekebilecek düzeyde değil.

Ö58: Kullanılabilir fakat biraz daha geliştirilmesi gerekebilir çünkü ilk yaptığımız materyal olduğu için yeterli düzeyde olmayabilir.

Bazı öğretmen adayları (f:8) ise ders kapsamında hazırladıkları materyali öğretmen olduklarında kullanmayacaklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından üçü materyal kullanımının ortaöğretim öğrencilerinin yaş düzeyine uygun olmadığını, biri daha iyi bir materyal yapma olasılığının olduğunu, bir diğeri materyali öğrencileriyle birlikte yapmak istediğini, bir diğeri hazırladıkları materyalde kullandıkları malzemenin öğrenciler açısından tehlikeli olduğunu, bir diğeri çaba gösterilmesine karşın eğlenceli bir materyal hazırlanmadığını, bir diğeri ise öğretim üyesi olmak istediğini gerekçe göstererek hazırladıkları materyali kullanmayacaklarını belirtmişlerdir. Bir öğretmen adayı ise dersin amacının, “materyal hazırlamak yerine materyalleri derste doğru kullanmak olması gerektiğine inandığı için kullanmayacağını belirtmiştir. Aşağıda bu öğretmen adaylarının açıklamalarına ilişkin örneklerle yer verilmiştir:

Ö26: Kullanmam çünkü hazırlamış olduğum materyal çocukların yapabileceği kolaylıkta işler değil. Teller aletler çocuklar açısından tehlikeli olabilir.

Ö31: Kullanmam. Çünkü biz oyunu oynatalım ve elle tutulur bir zemin olsun diye tabu tarzı oyun hazırladık. Öğrencileri grup yaparak herkesi dahil etmeye çalıştık ama yine de eğlenceli olmadı.

Ö36: İlköğretimde öğretmen olursam kullanabileceğime inanıyorum..... Ama daha büyük yaş grupları mesela lise için bu tarz materyallerin zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.

Ö85: Hayır, kullanmam. Çünkü bu dersin amacının materyal yapmak değil de olan materyali doğru kullanmayı öğretmesi gerektiğine inanıyorum yani kendi materyalimi değil, başkası tarafından doğru bir şekilde yapılmış bir materyali kullanabilirim.

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yaşamlarında Materyal Hazırlama ve Kullanmaya Yönelik İsteklilikleri

Öğretmen adaylarının öğretmenlik yaşamlarında materyal hazırlama ve kullanmaya istekli olup olmadıklarına ve bunun gerekçelerine ilişkin bulgular Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6.

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yaşamlarında Materyal Hazırlama ve Kullanmaya İsteklilikleri

Temalar ve Alt Temalar	f
Materyal hazırlar ve kullanım	64
Öğrenmeyi kolaylaştırma	24
Dikkati çekme ve derse ilgiyi artırma	20
Kalıcı öğrenme sağlama	17
Güdülenmeyi artırma	16
Derse katılımı artırma	10
Öğretimi destekleme	10
Öğrenmeyi somutlaştırma- görselleştirme	8
Zamandan tasarruf sağlama	3
İşin önemsendiğini gösterme	2
Dersi sevdirmeye	1
*Gerekirse hazırlarım	19
Zaman alıcı, pahalı ve yorucu bir süreç olarak algılama	7
Hazır materyalleri kullanmayı tercih etme	4
Kolay, az zaman alan ve masrafsız materyaller hazırlamayı tercih etme	2
Küçük yaştaki çocuklarda materyal kullanımını uygun bulma	2
Her konu için materyal hazırlamak gereksiz olduğunu düşünme	1
El becerisi gerektirdiğini düşünme	1
Hazırlamam	2
Hazır materyalleri kullanmayı tercih etme	1
Zaman alıcı, pahalı ve yorucu bir süreç olarak algılama	1

*Gerekirse hazırlarım diyen 19 kişiden sadece 17 kişi gerekçesini belirtmiştir.

Öğretmen adaylarına mesleki yaşamlarında materyal hazırlayıp hazırlamayacaklarına ve kullanıp kullanmayacaklarına ilişkin görüşleri sorulduğunda, büyük çoğunluğu (f=64) materyal hazırlayacaklarını ve kullanacaklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adayları en çok öğretim materyalinin öğrenmeyi kolaylaştırması özelliğini vurgulayarak materyal hazırlamak ve kullanmak gerektiğini (f=24) ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğretmen adaylarının önemli bir bölümü, materyalin öğrencilerin dikkatini çekerek derse olan ilgiyi artıracığı (f=20), kalıcı öğrenme sağlayacağı (f=17), öğrencinin derse güdülenmesini artıracığı (f=16), derse katılımı artıracığı (f=10), öğretimi destekleyeceği (f=10) ve öğrenmeyi görselleştirerek somutlaştıracağı (f= 8) için materyal hazırlamak ve kullanmak gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının belirttiği öteki gerekçeler ise, zamandan tasarruf sağlaması (f= 3), öğretmenin işini

önemsediğini göstermesi (f=2) ve dersi sevilmesini sağlamasıdır (f=1). Aşağıda öğretmen adaylarının açıklamalarına ilişkin örnekler yer verilmiştir:

Ö65: *Hazırlarım. Çünkü her yaş grubu için önerilen farklı materyaller var. Öğrencilerin materyalle öğrenmelerinin daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. Öğretmen olmak benim için eğitim ve öğretimi, bilimi öğrenciye sevdirecek kazandırmaktır. Bunun için de yardımcıları yani materyal ve teknolojiye başvururum sıklıkla. Öğrencilerim derse koşma koşma gelsin isterim, materyal buna yardımcı olur. Sınıftan çıktığında da dersin ne kadar hızlı ve verimli geçtiğini düşünsün ki ben de bu şekilde mutlu olayım.*

Ö40: *Evet hazırlarım. Öğrencilerim benim hazırladığım örnekleri görürlerse konuyu daha iyi kavrar ve öğrencilerimin saygısını kazanarak derse daha iyi hâkimiyet sağlarım.*

Ö79: *Tabii ki hazırlarım. Çünkü her yeni farklı materyal çocukların hoşuna gider. Hazır materyallerin dışında çocuklar evde var olan tencere tavayı bile kullanmaktan zevk alırken neden onlara hazır oyuncakları materyalleri sunayım ki. Daha istekli ve zevkle kullanabilecekleri dikkatlerini çekecek aynı zamanda sağlıklarını olumsuz etkilemeyecek her türlü materyali hazırlayabilirim. Aynı zamanda yaşlara uygun materyal bulmak da bazen sıkıntı yarattığı için gerektiğinde hazırlamaktan çekinmemeliyiz.*

Ö29: *Öğretmen olduğumda tabii ki materyal hazırlayacağım ve bu materyalleri aktif olarak kullanacağım. Çünkü materyallerin öğrencilerin derse olan ilgisini arttırdığı, dersin daha verimli ve nitelikli geçmesini sağladığını, öğrenmeyi kolaylaştırdığını, öğrenilen bilgilerin ve becerilerin kalıcılığını arttırdığını düşünüyorum.*

Ö38: *Kesinlikle kullanırım. Materyal hazırlamak her ne kadar dersten önce öğretmen olarak bana büyük bir hazırlık ve tasarım zahmeti sunsa da, dakikalarca kendimi yorup ders anlatmaya, öğrencilerimin anlamadığını ya da ilgilenmediğini göre göre buna devam edeceğime, ön hazırlıkta zahmet çeker ama keyifli dersler işlerim. İyi bir materyal zaten hazırlandıktan sonra üzerinde ekleme ya da çıkarmalar yapılarak birçok kez kullanılabilir.*

Ö1: *Evet. Hem anlattığım konuyu daha rahat ve basit bir şekilde açıklayabilmek için. Daha kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için.*

Öğretmen adaylarının önemli bir bölümü (f=19) gerekirse materyal hazırlayacaklarını belirtmişlerdir. Bu duruma gerekçe olarak da, materyal hazırlamanın zaman alıcı, pahalı ve uğraştırıcı bir süreç olduğunu, gerekirse hazır materyallerin kullanılabilirliğini belirtmişlerdir. Ayrıca, hazırlanması kolay, az zaman alan ve masrafsız materyallerin hazırlanmasının daha doğru olacağını, her konu için materyal hazırlamanın gereksiz olduğunu ve yalnızca küçük yaşta öğrencilere materyal hazırlamak ve kullanmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö20: *Bu kadar detaylı bir materyal hazırlamayı yapabiliyorum. Daha çok basit fakat her çocuğa yapabileceğim materyaller hazırlayarak etkinliklerimde kullanırım. Materyal hazırlama sınıfın fiziksel ortamına da bağlıdır.*

Ö32: *Mümkün mertebede materyal hazırlamaya çalışırım ama bu sürekli olamaz. Çünkü öğretmen materyal hazırlamaya yetişemez. Materyaller çok zaman alıcı ve uygulanması zaman alıyor. Derslerimde kullanmaya özen gösteririm ama sürekli olarak kullanmam.*

Ö57: *Şartlara bağlı olarak buna karar veririm. Eğer ki dayanıklı ve güzel bir materyal hazırlamak istiyorsanız, çokta fazla artık materyaliniz yoksa materyal hazırlama süreci çok masraflı olabilir. Ayrıca materyal yapımı el yeteneği, emek ve zaman da gerektiriyor. Bu yüzden hazır materyalleri sınıfta tercih edebilirim. Hazır elde edemeyeceğim bir materyali yapmam gerekirse yaparım.*

Ö28: *Eğer küçük yaşta çocuklara ders veriyorsam ve zamanım varsa hazırlarım. Aksi takdirde hazırlamam.*

Öğretmen adaylarından yalnızca ikisi mesleki yaşamlarında materyal hazırlamayacaklarını belirtmişlerdir. Gerekçe olarak ise, hazır materyalleri kullanmanın yeterli olduğunu, materyal hazırlamanın zaman alıcı, pahalı ve yorucu bir süreç olduğunu belirtmişlerdir.

Ö24: *Hazırlamam çünkü çok zaman ve para kaybı belki bulunabilen kolay ve eğlenceli materyaller için geçerli değil.*

Ö85: *3 boyutlu materyal hazırlama konusunda çok yetersizim. Bu yüzden önceden yapılmış bir materyali veya 2 boyutlu materyalleri sınıfta kullanırım.*

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Çalışmada elde edilen bulgulardan öğretmen adaylarının, öğrencinin dikkatini çekmesi, kalıcı ve kolay öğrenmesini sağlaması ve öğrenciyi öğrenmeye güdülemesi açısından öğretimde materyal hazırlama ve kullanmayı önemsedikleri anlaşılmaktadır. Alan yazın incelendiğinde de öğretmen adaylarının öğretimde materyal hazırlama ve kullanmanın önemine ilişkin görüşlerini destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Demirel, Seferoğlu ve Yağcı (2004), Koşar ve diğerleri (2003) ve Yalın (2003) çalışmalarında öğretim materyallerinin, öğrencilerin dikkatini çekerek onları öğrenmeye güdülediğini, öğrenmeyi somutlaştırarak kolaylaştırdığını, öğrencilerin derse katılımını arttırdığını ve etkili öğretimi sağladığını açıklamışlardır. Bununla birlikte, öğretmen adayları alan yazında öğretimde materyal hazırlama ve kullanmanın önemine ilişkin belirtilen “zamandan tasarruf sağlama, güvenli gözlem yapma, çoklu öğrenme ortamı sağlama, farklı zamanlarda birbiriyle tutarlı içeriğin sunulmasını sağlama (Yalın, 2003) ve öğretimi bireyselleştirme (Koşar vd., 2003) gibi özelliklere değinmemişlerdir.

Öğretmen adayları, materyal hazırlama ve kullanmada 21 ölçütü göz önünde bulundurduklarını belirtmişlerdir. Belirttikleri ölçütlerden en çok “dikkat çekicilik, basitlik ve anlaşılabilirlik, ölçütlerine vurgu yapmışlardır. Alan yazında öğretim materyallerinin kullanımında ve seçiminde en önemli ölçütlerin öğretim programındaki amaçlara uygunluk ve öğrenci düzeyine uygunluk olduğu belirtilmektedir. Oysa bu çalışmada öğretmen adayları, materyal hazırlama ve kullanmada belirttikleri 21 ölçütten en çok *dikkat çekicilik* ve *basitlik - anlaşılabilirlik* ölçütlerine vurgu yapmışlardır. Öğretmen adaylarının alan yazında daha önemli bulunan amaca uygunluk ve öğrenci düzeyine uygunluk ölçütlerine daha az değinmelerinin nedeni, öğretim programlarından kazanımları/amaçları belirledikten sonra materyallerini tasarlama sürecine geçmeleri olabilir. Ayrıca, öğretmen adaylarından yalnızca biri materyallerini tasarlariken yaratıcı ve özgün olmasına dikkat ettiğini belirtmiştir. Oysaki derste kullanılacak ya da oluşturulacak materyalin tasarım boyutu yaratıcılık gerektirmektedir (İşman ve diğerleri, 2004; Pehlivan, 2006; Yelken, 2009).

Öğretmen adayları materyallerini hazırlarken karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin en çok kullanılan malzemeden kaynaklı güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu güçlüğe gerekçe olarak kullanacakları malzemeleri tercih ederken öğretim elemanı ile iletişim kurmamaları gösterilebilir. Öğretmen adayları kullanılan malzemeden kaynaklanan güçlüklerin yanı sıra zaman yönetiminden kaynaklanan, materyalin maliyetinden ve boyutundan kaynaklanan güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adayları ise grup çalışması sırasında güçlüklerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu güçlüklerin nedenleri, işbirliği sürecinde olumlu bağlılık, yüz yüze etkileşim, birlikte çalışma becerisi ve bireysel sorumluluk öğelerini (Özer, 2002; s.3; Saban, 2004, s. 193) dikkate almamış olmaları ile açıklanabilir.

Öğretmen adaylarının çoğu hazırladıkları öğretim materyallerini öğretmen olduklarında öğrenmeyi kolaylaştırması açısından kullanabileceklerini; bazıları

öğretim materyalini hazırlarken emek harcadığı için kullanabileceklerini; bir tanesi ise materyalinin işlevselliğini test etmek için kullanabileceğini belirtmiştir. Bu sonuç doğrultusunda öğretmen adaylarının materyallerini, materyal hazırlama ilkelerine uygun hazırladıkları söylenebilir. Öğretmen adaylarından çok azı hazırladıkları materyalin ortaöğretim öğrencilerinin yaş düzeyine uygun olmadığını düşünmeleri nedeniyle kullanmayacaklarını belirtmişlerdir. Bu görüşe sahip öğretmen adaylarının, kazanımları öğretim programından almalarına karşın hazırladıkları materyalde “öğrenci düzeyine uygunluk” ölçütünü göz önünde bulundurmadıkları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu öğretim materyalinin öğrenmeyi kolaylaştırması, öğrencilerin dikkatini çekmesi ve derse olan ilgiyi artırması nedenleriyle mesleki yaşamlarında materyal hazırlayacaklarını ve kullanacaklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç doğrultusunda öğretmen adaylarının çoğunluğunun ÖTMT dersi sürecinde materyal hazırlama ve kullanmanın önemini kavradıkları söylenebilir. Öğretmen adaylarının bir bölümü ise hazırlanması kolay, az zaman alan ve masrafsız materyallerin hazırlanmasının daha doğru olacağını; her konu için materyal hazırlamanın gereksiz olduğunu ve yalnızca küçük yaştaki öğrencilere materyal hazırlamak ve kullanmak gerektiğini gerekçe göstererek, gerekli durumlarda öğretim materyali hazırlayacaklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, yalnızca küçük yaştaki öğrencilere öğretim materyali hazırlamak ve kullanmak gerektiğini düşünen öğretmen adaylarının bu dersi “her yaş grubu ya da öğrenim düzeyi için materyal kullanmanın öğretmeyi ve öğrenmeyi görselleştirmesi ve somutlaştırması açısından önemli olduğunu kavramadığını göstermektedir. Öğretmen adaylarından ikisi ise hazır materyalleri kullanacağı ve materyal hazırlamanın zaman alıcı, pahalı ve yorucu bir süreç olduğu gerekçeleriyle materyal hazırlamayacaklarını belirtmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Demirel, Ö., Seferoğlu, S. & Yağcı, E. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: PegemA.
- İşman A., Dabaj, F., Gümüş, A. Altınay, F. & Altınay, Z. (2004). Web page design in distance education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 3 (2).
- İşman, A. (2011). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: PegemA.
- Kazu, H. & Yeşilyurt, E. (2008). Öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım amaçları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 175-188.
- Koşar, E., Yüksel, S., Özkılıç, R., Avcı, U., Alyaz, Y. & Çiğdem, H. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Öğreti.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (Second Edition). California: SAGE.
- Özer, B. (2002). *İşbirlikli öğrenme yaklaşımı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Pehlivan, H. (2006). Preservice student teachers' designs of art education web sites and their opinions. *İlköğretim Online*, 5 (2), 35-47.
- Saban, A. (2004). *Öğrenme öğretme süreci*. Ankara: Nobel.
- Selvi, K. (Ed.). (2012). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (2. Baskı). Ankara: Anı.
- Yalın, H. İ. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel.

- Yanpar Şahin, T. & Yıldırım, S. (1999). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Anı.
- Yelken Yanpar, T. (2009). Öğretmen adaylarının portfolyoları üzerinde grup olarak yaratıcılık temelli materyal geliştirmenin etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 83-98.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Geliştirilmiş 5. Baskı). Ankara: Seçkin.
- YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu). (1998). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Web-erişim: <https://www.yok.gov.tr/documents/10279/>